

Anonymiseret version

Oversættelse

C-574/21-1

Sag C-574/21

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

20. september 2021

Forelæggende ret:

Nejvyšší soud České republiky (Den Tjekkiske Republik)

Afgørelse af:

29. juni 2021

Sagsøger:

QT

Sagsøgte:

O2 Czech Republic a. s.

[...]

AFGØRELSE

Nejvyšší soud (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik) har – [...] i sagen om betaling af 2 023 799 CZK med renter anlagt i første instans af sagsøgeren, [...] **QT**, [...] mod sagsøgte, **O2 Czech Republic a. s.**, [...], der blev behandlet af Obvodní soud pro Prahu 4 (distriktsdomstolen i Prag 4) under sagsnummer 60 C 100/2014 – inden for rammerne af den af sagsøgeren iværksatte kassationsappel til prøvelse af dom afsagt af Městský soud v Praze (byretten i Prag) den 27. november 2019, ref.nr. 72 Co 302 /2019-939, truffet følgende afgørelse:

I. [...]

II. Den øverste domstol **forelægger** i henhold til artikel 267 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde Den Europæiske Unions Domstol en anmodning om at besvare følgende præjudicielle spørgsmål:

Skal udtrykket »tab af provision« som omhandlet i artikel 17, stk. 2, litra a), andet led, i Rådets direktiv af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter fortolkes således, at en sådan provision også omfatter provision for indgåelse af kontrakter som handelsagenten ville have indgået, såfremt agenturkontrakten ikke var blevet opsagt, med kunder, som han har skaffet for agenturgiver, eller med hvilke den pågældende agent i et betydeligt omfang har øget forretningen?

Hvis dette er tilfældet, under hvilke betingelser gælder denne konklusion også for de såkaldte engangsprovisioner for indgåelse af en kontrakt?

Begrundelse:

I.

Sagens faktiske omstændigheder og tvisten i hovedsagen ved de tjekkiske domstole

- 1 I den foreliggende sag har sagsøgeren nedlagt påstand om, at sagsøgte pålægges at betale ham 2 023 799 CZK med tillæg af morarenter i erstatning.
- 2 Obvodní soud v Praze 4 (distriktdomstolen i Prag 4) gav i sin første dom af 14. september 2015 [...] sagsøgeren delvist medhold, mens Městský soud v Praze (byretten i Prag), som appeldomstol, ved afgørelse af 16. marts 2016 [...] ophævede den appellerede dom på grund af utilstrækkelig fastlæggelse af sagens faktiske omstændigheder og hjemviste sagen til fornyet behandling ved retten i første instans.
- 3 Obvodní soud v Praze 4 (distriktdomstolen i Prag 4) forkastede kravet i sin anden dom af 30. januar 2019 [...].
- 4 De nævnte lavere retsinstanser lagde følgende faktiske omstændigheder i sagen til grund:

Der blev indgået en handelsagenturaftale den 1. januar 1998 mellem sagsøgeren og sagsøgtes retsforænger (herefter også »sagsøgte«), hvis genstand var vilkårene for handelsagentur, udbud og salg af teletjenester leveret af sagsøgte i NMT 450 og GSM-systemet, levering og salg af mobiltelefoner, deres tilbehør og om nødvendigt andre produkter og abonnentservice. Den 31. marts 2010 ophørte retsforholdet mellem parterne ved opsigelse fra sagsøgtes side.

I henhold til agenturkontrakten var sagsøgeren berettiget til et engangsvederlag for alle kontrakter indgået på sagsøgtes vegne. Selv om sagsøgeren i 2006 og 2007 skaffede sagsøgte nye kunder eller indgik yderligere kontrakter med eksisterende kunder, f.eks. for et andet produkt eller forlængede kontrakter med den eksisterende kundekreds, dog under hensyntagen til den maksimale periode for abonnementsforpligtelsen, som i disse år var højst 30 måneder, for hvilken periode disse kontrakter blev indgået, løb aftalen ikke længere end til den 31.

marts 2010, hvor aftaleforholdet mellem parterne ophørte. Vedrørende årene 2008 og 2009 blev datoen 31. marts 2010 overskredet for så vidt angår i alt 431 tilsagn, hvoraf 155 var nye kontrakter, og i 276 tilfælde var der ændringer i tilsagnene. Sagsøgeren demonstrerede således, at han skaffede nye kunder til sagsøgte og øgede forretningen med eksisterende kunder. Sagsøgeren modtog behørigt vederlag fra sagsøgte for disse aktiviteter.

- 5 Retten i første instans påpegede, at det var sagsøgerens pligt klart og specifikt at definere, hvilke fordele sagsøgte havde opnået ved disse transaktioner, hvilket sagsøgeren imidlertid endnu ikke havde gjort. Derfor kom retten til den konklusion, at sagsøgeren ikke havde bevist, at sagsøgte, selv efter samarbejdets ophør, havde haft en betydelig fordel af de af sagsøgeren skaffede kunder. Derfor behandlede retten ikke den yderligere betingelse for betaling af godtgørelse detaljeret, nemlig om den var rimelig. Af denne grund forkastede retten kravet som ubegrundet.
- 6 Efter appel iværksat af sagsøgeren stadfæstede Městský soud v Praze (byretten i Prag) ved sin afgørelse, nævnt ovenfor, førsteinstansrettens dom, og støttede sig på de faktiske omstændigheder, der var blevet fastlagt af retten i første instans.
- 7 Appeldomstolen understregede, at den aftalte provision for sagsøgerens formidling ved indgåelse af transaktioner var engangsprovisioner, der alle blev betalt fuldt ud til sagsøgeren, og appelretten udtrykte også den opfattelse, at sagsøgerens anbringender vedrørende de provisioner, som han hypotetisk ville have opnået ret til på tidspunktet for indgåelse af efterfølgende forretninger med eksisterende eller nye kunder, ikke kunne danne grundlag for en ret til godtgørelse som omhandlet i § 669 zákon č. 513/1991 (lov nr. 513/1991, handelslov), der var gældende indtil den 31. december 2013 (herefter »handelsloven«). Selv om sagsøgeren skaffede nye kunder og øgede omsætningen med eksisterende kunder, som sagsøgte også kunne drage fordel af efter agenturkontraktens ophør, havde [sagsøgte] allerede betalt sagsøgeren provision for disse forretningstransaktioner i overensstemmelse med agenturkontrakten, hvorfor udbetaling af godtgørelse ville være i strid med principperne om rimelighed som omhandlet i § 669, stk. 1, litra b), i handelsloven, og derfor er det begrundet at afvise kravet.
- 8 Klageren har iværksat kassationsanke til prøvelse af appeldomstolens dom.
- 9 Kassationsappellanten har for kassationsretten rejst et spørgsmål, som appeldomstolen afgjorde i overensstemmelse med kassationsrettens retspraksis, men som efter kassationsappellantens opfattelse bør løses anderledes. Kassationsappellanten er ikke enig i Nejvyšší souds (øverste domstol, Den Tjekkiske Republik) retlige konklusion, hvorefter den tabte provision som omhandlet i § 669, stk. 1, litra b), i handelsloven er den provision, som handelsagenten »ellers ville have modtaget for de allerede gennemførte forretningstransaktioner« (jf. dom fra Nejvyšší soud (øverste domstol) af 26.10.2011, sagsnummer 32 Cdo 3359/2011, ECLI:CZ:NS:2011:32.CDO.3359 2011.1, af 17.12.2013, sagsnummer 32 Cdo

534/2012, ECLI:CZ:NS:2013: 32.CDO.534.2012.1, af 27.10.2015, og sagsnummer 23 Cdo 1531/2015, ECLI: CZ:NS:2015:23.CDO.1531 2015 samt øvrige relevante). Derimod har kassationsappellanten gjort gældende, at de tabte provisioner er provisioner, som en handelsagent hypotetisk ville have optjent, dvs. tabt, på forretningsforbindelser med kunder, som han har skaffet agenturgiveren, og med hvem han i betydeligt omfang har øget forretningerne, fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele efter kontraktforholdets ophør.

II.

Relevante nationale retsfor skrifter

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (lov nr. 513/1991 Sb., handelslov) i den affattelse, der var gældende indtil den 31. december 2013:

§ 669

(1) *I tilfælde af opsigelse af kontrakten har handelsagenten ret til godtgørelse, hvis:*

a) *han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i betydeligt omfang har øget forretningerne med den bestående kundekreds, og forretningsforbindelserne med disse kunder fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele, og*

b) *betaling af denne godtgørelse er rimelig under hensyn til samtlige omstændigheder, herunder navnlig handelsagentens tab af provision af forretninger med disse kunder; disse omstændigheder kan ligeledes omfatte anvendelse af en konkurrenceklausul som defineret i § 672a.*

III.

Relevante EU-retlige bestemmelser

10 Rådets direktiv 86/653/EØF af 18. december 1986 om samordning af medlemsstaternes lovgivning om selvstændige handelsagenter (herefter »direktivet«):

Artikel 17

(1) *Medlemsstaterne træffer de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at handelsagenten ved kontraktforholdets ophør får godtgørelse i henhold til stk. 2 eller skadeserstatning i henhold til stk. 3.*

(2)

a. *Handelsagenten har ret til en godtgørelse, såfremt og i det omfang*

- *han har skaffet agenturgiveren nye kunder eller i et betydeligt omfang har øget forretningerne med den bestående kundekreds, og*

forretningsforbindelserne med disse kunder fortsat vil give agenturgiveren betydelige fordele, og

- *betaling af godtgørelse er rimelig under hensyn til samtlige omstændigheder, herunder navnlig handelsagentens tab af provision af forretninger med disse kunder. Medlemsstaterne kan fastsætte, at disse omstændigheder ligeledes kan omfatte anvendelse af en konkurrenceklausul som defineret i artikel 20.*

[...]

IV.

Begrundelse for det præjudicielle spørgsmål

- 11 Formålet med direktivet er at harmonisere lovgivningen i medlemsstaterne om retsforholdet mellem parterne i en handelsagenturkontrakt. Formålet er navnlig at sikre handelsagenters retsbeskyttelse i forhold til deres agenturgivere, og med henblik herpå opstiller direktivet, navnlig i artikel 13-20, regler om agenturkontraktens indgåelse og ophør (jf. Domstolens dom af 23.3.2006, Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, præmis 18 og 19, og af 26.3.2009, Turgay Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, præmis 14). Henset til dette forhold viser Domstolens faste praksis, at enhver fortolkning af direktivets artikel 17, som kan være til skade for handelsagenten, er udelukket (jf. bl.a. Domstolens dom af 19.4.2018, Conseils et mise en relations (CMR) SARL, C-645/16, EU:C:2018:262, præmis 35).
- 12 Den Tjekkiske Republiks lovgivning er baseret på et kompensationsystem ved gennemførelsen af bestemmelsen i direktivets artikel 17, stk. 2. Dette system findes blandt andet også i de gældende bestemmelser i Forbundsrepublikken Tysklands lovgivning (jf. den nævnte dom Turgay Semen, C-348/07, præmis 16).
- 13 Nejvyšší soud (øverste domstol) gav i sin dom af 26. oktober 2011, sagsnummer 32 Cdo 3359/2011 udtryk for den opfattelse (omend kun som en *obiter dictum*), at den provision, som en handelsagent ville miste som følge af ophør af agenturkontrakten, skal være en provision, som han ellers ville modtage (dvs. i tilfælde af, at agenturkontrakten ikke var blevet opsagt) af allerede gennemførte forretninger, dvs. fra transaktioner indgået af ham eller i væsentlig grad udviklet af ham. Denne opfattelse blev også stadfæstet af Nejvyšší soud (øverste domstol) i domme af 17. december 2013, sagsnummer 32 Cdo 534/2012, af 27. oktober 2015, sagsnummer 23 Cdo 1531/2015 samt i andre domme, som dermed har etableret en fast retspraksis.
- 14 En omvendt tendens kan ses i tysk retspraksis og -litteratur, hvori det antages, at den provision, som handelsagenten har tabt, omfatter provision for indgåelse af kontrakter, som handelsagenten – såfremt agentforholdet fortsat bestod – ville have modtaget for fremtidige forretningsforbindelser mellem agenturgiveren og kunder, skaffet af handelsagenten for agenturgiveren, eller såfremt agenten i et

betydeligt omfang har øget forretningerne med den bestående kundekreds (jf. henvisningen til forbundsdomstolens Busches retspraksis i OETKER, Hartmut, Kommentar zum Handelsgesetzbuch (HGB). Aufl. München: CH Beck, 2021, HGB § 89b, punkt 22; Strobl i Münchener Kommentar zum HGB 5 Auf!., 2021, HGB § 89b, punkt 104; i retspraksis, f.eks. dom fra den føderale domstol af 13.5.1957, sagsnummer II ZR 19/57, også offentliggjort i tidsskriftet Neue Juristische Wochenschrift 1957, 1028). Denne konklusion følger også af ordlyden af § 89b, stk. 1, punkt 2, i den tyske handelslov før ændringen i 2009, der tydeligt henviste til fremtidige forretningstransaktioner.

- 15 Ifølge tysk retspraksis og retslitteratur mister handelsagenten ikke provision i tilfælde af engangsprovisioner (*Einmalprovisionen*). Eksempelvis konkluderede en national domstol i München i sin dom af 23. februar 2011, sagsnr. 10 HK O 3966/10, at engangsprovisionen ved indgåelse af en kabelforbindelsesaftale ikke udgør en provision, som handelsagenten kan tabe. Den nationale domstol nåede denne konklusion på grundlag af karakteren af engangsprovisionen: »en aftale om en engangsprovision har til formål at kompensere for ulempen for den handelsagent, der normalt er forbundet med ophøret af agenturkontrakten«. En lignende konklusion blev også udtrykt af den regionale domstol i Köln i dom af 19. juni 2015, sagsnr. 19 U 109/14, der også er tilgængelig i IT-systemet Beck-online.de under betegnelsen BeckRS 2015, 19345 (jf. navnlig præmis 44 og 45), selv om retten klart understregede, at det på trods af, at der ikke er tale om tabt provision, er muligt at give en ret til godtgørelse. Også i tysk retslitteratur kan man læse: »Hvis der blev ydet engangsprovisioner i overensstemmelse med de synspunkter, der hidtil (dvs. synspunkter før ændringen af § 89b i den tyske handelslov i 2009 under indflydelse af dommen i Turgay Semen C-348/07), kan der ikke anses at foreligge tab af provision i tilfælde, hvor ingen forretningsforbindelser med kunder skaffet af handelsagenten kunne forventes i fremtiden. Dette problem opstår først i forbindelse med langsigtede kontrakter, hvor formidlingsvirksomheden aflønnes en gang for alle med en provision ved kontraktens indgåelse«. (Jf. tillige andre henvisninger til øvrig litteratur, EMDE, Raimond. *Vertriebsrecht: §§ 84-92c HGB. Handelsvertreterrecht-Vertragshändlerrecht-Franchiserecht*. 3. neu bearbeitete und erw. Aufl. Berlin: De Gruyter, 2014, HGB § 89b, pkt 228).
- 16 I lyset af den retspraksis og -litteratur, der er nævnt i de foregående punkter, som er i modstrid med den af Nejvyšší soud (øverste domstol) fastsatte retspraksis, er der en ubestrideligt tvivl om fortolkningen af direktivets artikel 17, stk. 2, litra a), andet led, som kun kan afgøres af Den Europæiske Unions Domstol som den domstol, der har kompetence i henhold til artikel 47, stk. 2, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder samt i henhold til artikel 36, stk. 1, i Den Tjekkiske Republiks charter om grundlæggende rettigheder, som er bindende for Nejvyšší soud (øverste domstol).
- 17 Da fortolkningen af direktivets artikel 17, stk. 1, litra a), andet led, er nødvendig for at træffe afgørelse om handelsagentens ret til erstatning i den foreliggende sag, har Nejvyšší soud (øverste domstol) – en domstol, hvis afgørelser ifølge de

nationale retsregler ikke kan appelleres som omhandlet i artikel 267, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (herefter »TEUF«), og idet der ikke foreligger undtagelser, hvorefter det ikke skulle være nødvendigt at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål (fortolkningen af et givet udtryk i direktivets artikel 17, stk. 2, litra a), andet led, f.eks. *acte clair* eller *acte éclairé*, jf. Domstolens dom i CILFIT, C-283/81) – pligt til at indbringe sagen for Domstolen i henhold til proceduren i artikel 267 TEUF.

[...]

ARBEJDS
DOKUMENT